Pt 51
19/7/12

BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering

– Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering tot bescherming als monument van bepaalde delen van het zwembad Longchamp gelegen De Frésquare 1 te Ukkel

De Brusselse Hoofdstedelijke Regering,

Gelet op het Brussels Wetboek van de Ruimtelijke Ordening, inzonderheid op het artikel 222;

Gelet op de aanvraag ingediend door het College van Burgemeester en Schepenen van de gemeente Ukkel op 22 april 2011;

Gelet op de akteneming van de aanvraag tot bescherming door de Brusselse Hoofdstedelijke Regering op 7 juli 2011;

Gelet op het advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen uitgebracht op 17 augustus 2011;

Op voorstel van de Minister-President van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering,

Na beraadslaging,

Besluit :

Artikel 1. Wordt beschermd als monument de totaliteit van het paviljoen van het zwembad Longchamp, gelegen De Frésquare 1 te Ukkel, te weten:
- de buitenkant (gevels, draagstructuren, schrijnwerk en bedaking)
- het interieur van het hoofdvolume (de niveaus 64, met uitzondering van de vestiaires, 67,20 en 68 en het cederhouten vals plafond)

vanwege zijn historische, esthetische, technische en sociale waarde zoals nader bepaald in bijlage I van dit besluit.

REGION DE BRUXELLES-CAPITALE

Arrêté du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale

– Arrêté du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale classant comme monument certaines parties de la Piscine Longchamp, sise square De Fré 1 à Uccle

Le Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale,

Vu le Code bruxellois de l'Aménagement du Territoire, notamment l'article 222;

Vu la demande introduite par le collège des bourgmestre et échevins de la commune d'Uccle en date du 22 avril 2011 ;

Vu la prise d'acte de la demande de classement par le Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale en date du 7 juillet 2011 ;

Vu l'avis de la Commission Royale des Monuments et Sites émis le 17 août 2011 ;

Sur la proposition du Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale,

Après délibération,

Arrête :

Article 1er. Est classé comme monument la totalité du pavillon de la piscine Longchamp sise square De Fré 1 à Uccle, à savoir :
- l'extérieur (façades, structures portantes, châssis et toiture)
- l'espace intérieur du volume principal (les niveaux 64, à l'exception des vestiaires, 67,20 et 68 et le faux-plafond en bois de cèdre)

en raison de son intérêt historique, esthétique, technique et social précisé dans l'annexe I du présent arrêté.

GOUVERNEMENT DE LA RÉGION BRUXELLES-CAPITALE - BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING
CHANCELLERIE
KANSELARIJ

Het goed is bekend ten kadaster te Ukkel, 8ste afdeling, sectie B, 3de blad, perceel nr. 369d.

De afbakening van het monument en de beschermde delen van het interieur is aangeduid op de plannen in bijlage II, IIIa en IIIb van dit besluit.

Art. 2. De vrijwaringszone met betrekking tot het in artikel 1 vermelde monument omvat het geheel van de percelen en de wegen, alsook gedeelten van de percelen en de wegen opgenomen in de omtrek zoals afgebakend op het plan in bijlage II van dit besluit.

Art. 3. De minister bevoegd voor de monumenten en landschappen, is belast met de uitvoering van dit besluit.
Brussel,

Voor de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, 19 JUIL. 2012

De Minister-President van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering belast met Plaatselijke Besturen, Ruimtelijke Ordening, Monumenten en Landschappen, Stadsvernieuwing, Huisvesting, Openbare Netheid, Ontwikkelingssamenwerking en Gewestelijke Statistiek

Copie certifiée conforme
Voor eensluidend afschrift
Chancellerie
Julien Compernol
Kanselarij
20 JUIL. 2012

Le bien est connu au cadastre d'Uccle, 8e division, section B, 3e feuille, parcelle n° 369d.

La délimitation du monument et des parties intérieures classées est reprise sur les plans figurant en annexe II, IIIa et IIIb de cet arrêté.

Art. 2. La zone de protection relative au monument décrit dans l'article 1er comprend l'ensemble des parcelles et des voiries ainsi que les parties de parcelles et de voiries reprises dans le périmètre délimité sur le plan figurant à l'annexe II du présent arrêté.

Art. 3. Le ministre qui a les monuments et sites dans ses attributions est chargé de l'exécution du présent arrêté.
Bruxelles,

Pour le Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale, 19 JUIL. 2012

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale chargé des Pouvoirs locaux, de l'Aménagement du Territoire, des Monuments et Sites, de la Rénovation urbaine, du Logement, de la Propreté publique, de la Coopération au développement et de la Statistique régionale

Charles PICQUÉ

GOUVERNEMENT DE LA RÉGION BRUXELLES-CAPITALE - BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING
CHANCELLERIE
KANSELARIJ

ANNEXE I A L'ARRETE DU GOUVERNEMENT DE LA REGION DE BRUXELLES-CAPITALE CLASSANT COMME MONUMENT CERTAINES PARTIES DE LA PISCINE LONGCHAMP SISE SQUARE DE FRE 1 A UCCLE

Réf. cadastrale : Uccle, 8e division, section B, 3e feuille, parcelle n° 369d.

Description sommaire :
La piscine Longchamp est située au 1 square De Fré à Uccle. Les plans datent de 1967 et sont de la main des architectes Charles de Meutter, Jean Koning et Charles Loix. L'ingénieur R. Pluys, en collaboration avec l'ingénieur R. Sarger, est l'auteur de la toiture en paraboloïde hyperbolique. La piscine a été inaugurée en 1971.

Le site de la piscine est un terrain presque rectangulaire orienté nord-est / sud-ouest.
Le bâtiment de la piscine se situe sensiblement au milieu du terrain, au bord de l'ancien Sukkelweg, actuellement square De Fré.

Edifié sur le versant nord du vallon de l'Ukkelbeek, ruisseau aujourd'hui recouvert par l'avenue De Fré, le site de la piscine Longchamp est délimité aux abords sud par le site de la Ferme Rose, aux abords nord par le parc Brugmann et par les habitations de l'avenue de la Ferme Rose. On accède au site de la piscine par un chemin asphalté ascendant (square De Fré, ancien Sukkelweg) qui longe ses abords est et qui relie le site à la voirie principale (avenue De Fré). A l'est de ce chemin asphalté, se trouve le site HEB-Haute Ecole de Bruxelles, Institut Pédagogique De Fré. Du square De Fré, deux sentiers (la partie restante du Sukkelweg et le Lijkweg) donnent un accès piétonnier direct au parc Brugmann. Le site de la piscine Longchamp est particulièrement verdoyant, notamment sur ses versants nord et ouest.

Le bâtiment est de forme carrée (45,10 m de côté). Libre sur ses quatre façades, il est construit à flanc de colline. L'implantation a été étudiée de manière à conserver un maximum de terrain libre et permettre la création d'un solarium gazonné au sud-est. En utilisant le flanc de la colline, le bâtiment s'encastre dans le terrain.
Les deux façades nord et est sont entourées de parterres. Les parterres ne sont pas compris dans le classement.
Extérieur :
Les deux façades visibles du côté rue composent l'angle nord-est du pavillon. De part et d'autre de cet angle se trouve un volume avancé qui abrite un sas d'entrée donnant accès à la piscine.
Les façades sont composées de montants en aluminium qui supportent les châssis en aluminium et le double vitrage. Les montants métalliques sont rythmés verticalement dans une alternance de montants saillants tripodes et de montants parallèles au plan de façade. La façade est est actuellement partiellement masquée par une véranda construite à une date ultérieure et qui est adossée à la façade. La véranda n'est pas comprise dans le classement.

Les façades ouest et sud sont également composées exclusivement par l'alternance de montants saillants tripodes et de montants parallèles au plan qui supportent les châssis en aluminium et double vitrage. Dans chaque façade, trois portes en aluminium donnent un accès direct du solarium gazonné au hall des bassins de natation.

Toute l'étendue du bâtiment de plan carré est couverte d'une seule portée, sans aucun appui intermédiaire. On doit cette audacieuse couverture du bâtiment à l'ingénieur R. Pluys, en collaboration avec l'ingénieur R. Sarger. La couverture est un paraboloïde hyperbolique défini et matérialisé par deux nappes de câbles inversées sur lesquels reposent des tôles en acier inoxydable recevant elles-mêmes une isolation en verre cellulaire et une étanchéité. Les câbles sont accrochés aux poutres de rive qui couronnent les façades. La toiture est appuyée aux deux points bas (angles nord-ouest et sud-est) sur deux culées liaisonnées par un tirant placé sous le bâtiment. A l'extérieur les culées se présentent comme des murs de soutènement perceptibles dans le prolongement des façades dans l'angle nord-ouest et l'angle sud-est. La structure portante consiste en outre en une ossature métallique légère. Des poutres de rive en béton armé de 1,60 m de haut et 2,00 m de large couronnent les montants métalliques des façades.

GOUVERNEMENT DE LA RÉGION DE BRUXELLES-CAPITALE - BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING -
CHANCELLERIE
KANSELARIJ

Disposition intérieure :
La grande couverture d'une seule portée sans appui intermédiaire est aperçue dès l'entrée du bâtiment. La poutre de rive en béton armé est apparente tout autour du plafond et s'appuie aux angles nord-ouest et sud-est sur un double pilier en béton en forme d'équerre. Suspendu à la coque de béton, un faux plafond en cèdre en claire-voie procure une certaine ampleur à l'espace et notamment au grand hall d'entrée. Les verrières des façades nord-ouest et sud-ouest procurent à l'espace des bassins un ensoleillement maximal.
La déclivité du terrain permet à l'intérieur un jeu de niveaux et organise la distribution des espaces fonctionnels; les installations qui admettent d'être privées de lumière naturelle sont ainsi enfouies dans le sol. Ainsi :
- Premier niveau (cote 68,00) - Grand hall d'entrée de plan carré : les deux entrées dominent un premier niveau avec le hall d'entrée, l'accueil et les bureaux. Le revêtement du sol est formé de dalles de marbre gris beige clair (0,30 par 0,60 m). Légèrement abaissé (cote 67,20), un plateau en galerie sur les deux côtés du plan carré accueille la cafétéria. Ce dénivellement est marqué par une plate bande en maçonnerie peinte en beige et surélevé par une structure de panneau aluminium et plexiglas. Cette galerie ouverte surplombe la zone des bassins. Celle-ci est agrémentée d'une frise en forme de vague réalisée en crépis de différentes couleurs.
L'escalier avec une installation d'accès pour déficients physiques (plate-forme élévatrice) est recouvert du même marbre que le hall et conduit à l'étage inférieur des cabines (sous terre) et des bassins.
- Deuxième niveau (cote 64,00) - cabines, vestiaires, douches et bassins : l'escalier conduit aux cabines situées sous terre, le long des deux côtés du plan carré de 45 par 45 m (nord-est et sud-est). Cet escalier aboutit au point de rencontre des deux couloirs, à angle droit, qui desservent les cabines. Cet espace reçoit une lumière zénithale par le puits de lumière de l'angle nord-est. Les deux ailes sont totalement semblables : l'aile gauche est réservée aux hommes et l'aile droite aux femmes. Les cabines donnent accès aux vestiaires, puis aux douches, passage obligatoire avant d'arriver aux bassins. Les cabines, vestiaires et douches ne sont pas comprises dans le classement.
Bassin principal : cuve en béton d'une superficie de 33,33 x 16,66 m, d'une profondeur minimale de 1 m et de 3 m. La fosse de plongée est large de 6,80 m. Le revêtement est en céramique vitrifiée de ton blanc. Le bassin comporte six plongeoirs et trois tremplins. Bassin d'apprentissage : cuve en béton d'une superficie de 15,50 x 12,50 m, avec une profondeur maximale de 0,95 m. Chaque largeur est formée de deux escaliers de six marches conduisant à la profondeur minimale de 0,65 m. Le revêtement est en céramique vitrifiée blanche. Les plages sont spacieuses et dégagées. Leur largeur varie entre 3,20 m et 5,80 m. Elles donnent accès par six portes au solarium extérieur (façades nord-ouest et sud-ouest). Le revêtement des plages est en céramique vitrifiée anti-dérapante de ton blanc beige.
- Sous-sol (cote 59,00) – locaux techniques, semelles de fondation et colonnes portant le bassin principal. Le sous-sol n'est pas compris dans le classement.

Intérêt présenté par le bien selon les critères définis à l'article 206, 1° du Code bruxellois de l'Aménagement du Territoire

Intérêt historique, esthétique, technique et social
La piscine Longchamp participe au grand mouvement de construction d'équipements sportifs de la fin des années 1960 et du début des années 1970.

Les piscines et bains publics constituent les témoins matériels d'un aspect important de notre histoire sociale, à savoir le développement et l'évolution culturelle des bains publics.
Les rares bains publics qui existent au début du dix-neuvième siècle sont des bâtiments luxueux dont l'accès est réservé à la bourgeoisie nantie. A Bruxelles, les premiers bains communaux avec piscine couverte font leur apparition au début du vingtième siècle. Ces derniers essayent de remédier aux conditions sanitaires précaires auxquelles la population ouvrière est confrontée. Avec l'amélioration des conditions de vie au fil du temps, la vision des autorités se déplaça graduellement de la promotion de la santé publique vers le caractère sportif et récréatif de la natation. Cette tendance, qui se manifestait déjà dans les années 1930, trouvera sa pleine expression après la deuxième guerre mondiale. La piscine sera alors conçue principalement comme un lieu de détente et de récréation. Désormais la piscine va s'installer en périphérie, bénéficiant d'un contexte verdoyant et permettant la conception de piscines quatre façades avec un ensoleillement maximal et une ouverture vers un solarium. Leur réalisation est souvent l'occasion pour les architectes et les ingénieurs d'exprimer une indiscutable créativité architecturale et innovation technique. La piscine Longchamp constitue un des exemples des plus

GOUVERNEMENT DE LA RÉGION DE BRUXELLES-CAPITALE - BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING
CHANCELLERIE
KANSELARIJ

emblématiques de cette vision. En Région Bruxelloise elle est la première et seule dont les quatre parois soient vitrées.

Le site de la piscine était intégré dans un cadre verdoyant et humide de la vallée de l'Ukkelbeek (un des principaux affluents de la Senne). Autrefois, les vallées de la Senne et de ses affluents principaux (la Woluwe, le Geleytsbeek, l'Ukkelbeek, le Molenbeek, le Vogelzangbeek et le Pedebeek) formaient un ensemble de zones humides et de zones inondées. L'iris jaune, aujourd'hui symbole de la Région de Bruxelles-Capitale, y fleurissait avant l'expansion de la ville. Dans les environs de nombreux monuments et sites naturels sont classés : le parc Brugmann (site), le Château Zeecrabbe (site), la Ferme Rose (monument + site), le Domaine Paridant (site), le 'Vieux Cornet' (monument), l'Eglise orthodoxe russe et ses abords (monument + site), le chemin du Crabbegat (site), et le parc du Wolvendael (site). L'écrin de verdure qui entoure partiellement la piscine est la prolongation de la végétation du parc Brugmann, situé plus haut, et continue en descendant vers la Ferme Rose. A cet égard, il faut veiller à préserver les qualités paysagères des abords de la piscine.

La toiture en paraboloïde hyperbolique, dont l'ampleur constitue l'élément le plus impressionnant du grand hall, convient particulièrement bien à l'exigence d'un éclairage naturel maximal de la piscine moderne. Grâce à celle-ci, les quatre parois ont pu être entièrement vitrées ; cette transparence et légèreté constituent l'événement architectural principal. Des éléments comme les puits de lumière cylindriques, les fins murs de soutènement des poutres en béton aux extrémités inférieures, le rythme des montants des façades vitrées, les longues lamelles de cèdre du faux plafond témoignent d'une approche sobre et résolument moderne mais également fort élégante. L'exigence technique du parti architectural et l'utilisation de l'aluminium, le matériau moderne de l'époque, participent à l'inscription de ce bâtiment dans le mouvement dit de haute technicité ou d'ingénierie issu de l'Expo58. L'ingénieur conseil en structure de la piscine est R. Pluys, en collaboration avec l'ingénieur français René Sarger. Celui-ci avait déjà expérimenté le principe structurel de la couverture en 1958, au Pavillon de la France à l'Exposition universelle de Bruxelles
A notre connaissance, la seule infrastructure sportive conçue selon le même principe de paraboloïde hyperbolique est le centre sportif de Genk (1964) conçu par l'architecte Isia Isgour (également auteur de la piscine Poseidon à Woluwé-Saint-Lambert). La prouesse technique et sa rareté sont suffisamment importantes dans le paysage de l'architecture belge récente que pour être relevées. L'auteur de la frise est inconnu mais la frise apparaît déjà sur les plans de 1972. Elle a sans doute été conçue par les architectes. À l'extérieur, dans le pré du solarium se trouve la sculpture « Signe » (1971), œuvre du sculpteur bruxellois André Willequet (1921-1998).
Les ajouts et modifications au bâtiment semblent réversibles ; une remise en état d'origine serait possible sans trop de bouleversement dans la réorganisation spatiale. Cela permettrait de présenter un chef-d'œuvre de l'architecture récente dans toute sa splendeur et sobriété d'origine.

Archives
Uccle, archives communales, service urbanisme, dossier n° 16.720 (16/06/1953)

Bibliographie sommaire
La Technique des Travaux, n° 345, janvier-février 1974, pp. 9-18.
Paula Cordeiro, Jean-Marc Basyn, Teresa Patricio, *Etude des bassins de natation situés en Région Bruxelloise,* période de 1960 à aujourd'hui, 2005
Michel Provost, De l'auditoire P.E Janson de l'ULB à la Station de Métro Erasme, 50 ans de structures tendues, dans Le Patrimoine d'Ingénierie, 150 ans d'innovations structurales à Bruxelles, compte rendu de la journée d'étude du 7 juin 2011 organisée par l'ULB, la VUB et le CIVA, Bruxelles, 2012

Vu pour être annexé à l'arrêté du , 19 JUIL. 2012

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale chargé des Pouvoirs locaux, de l'Aménagement du Territoire, des Monuments et Sites, de la Rénovation urbaine, du Logement, de la Propreté publique, de la Coopération au développement et de la Statistique régionale

Copie certifiée conforme
Voor eensluidend afschrift
Chancellerie
Julien Compernol
Kanselarij
20 JUIL. 2012

GOUVERNEMENT DE LA RÉGION BRUXELLES-CAPITALE - BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING
CHANCELLERIE
Charles PICQUÉ
KANSELARIJ

BIJLAGE I VAN HET BESLUIT VAN DE BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING TOT BESCHERMING ALS MONUMENT VAN BEPAALDE DELEN VAN HET ZWEMBAD LONGCHAMP GELEGEN DE FRESQUARE 1 TE UKKEL;

Kadastrale gegevens: 8ste afdeling, sectie B, 3de blad, perceel nr. 369d.

Beknopte beschrijving:
Het zwembad Longchamp ligt aan de De Frésquare 1 te Ukkel. De plannen dateren uit 1967 en zijn van de hand van de architecten Charles de Meutter, Jean Koning en Charles Loix. De ingenieur R. Pluys, in samenwerking met de ingenieur R. Sarger, stond in voor het ontwerp van het hypardak. Het zwembad werd ingehuldigd in 1971.

Site:
De site van het zwembad vormt een bijna rechthoekig terrein, noordoost / zuidwest georiënteerd. Het gebouw bevindt zich in het midden van het terrein, langsheen de voormalige Sukkelweg, thans de De Frésquare.

Het zwembad werd opgericht tegen de oostelijke helling van de Ukkelbeekvallei, waarvan de bedding de De Frélaan is. De site van het zwembad wordt omringd door de Roze Hoeve (ten zuiden), het Brugmannpark (ten noorden) en de gebouwen van de Roze Hoevelaan. De toegang tot de site bestaat uit een klimmende geasfalteerde weg (De Frésquare, voormalige Sukkelweg) die langsheen de oostzijde van het zwembad loopt en die de site verbindt met de hoofdweg (De Frélaan). Ten oosten van deze weg bevindt zich de site HEB-Haute Ecole de Bruxelles, Institut Pédagogique De Fré. Twee wandelpaden (het resterende deel van de Sukkelweg en de Lijkweg) verbinden de De Frésquare met het Brugmannpark.

De site van het zwembad is opmerkelijk groen, in het bijzonder op de noordelijke en de westelijke hellingen.

Het gebouw heeft een vierkant grondplan (met zijden van 45,10 meter). Als een vrijstand paviljoen werd het tegen de helling van de heuvel gebouwd. Door de helling te gebruiken werd het volume ingebed in het terrein. De ligging van het gebouw had tot doel zoveel mogelijk onbebouwde grond te bewaren en de aanleg van een zonneweide ten zuiden van het bouwwerk mogelijk te maken.
De noordelijke en oostelijke gevels zijn omzoomd door parterres. De parterres zijn niet inbegrepen in de bescherming.

Exterieur:
De twee gevels die men van op de straat kan waarnemen vormen de noordoostelijke hoek van het gebouw. Aan weerszijden van deze hoek bevindt zich een vooruitspringende volume dat een ingang omvat. Beide ingangen zijn voorzien van een inkomsas De gevels bestaan uit grote raampartijen in dubbele beglazing gevat in aluminium schrijnwerk. De metalen vensterstijlen vormen een verticaal ritme, afwisselend in drievoetige uitsprong en parallel aan de gevelwand. De oostelijke gevel wordt deels gemaskeerd door een veranda die er later tegen aan gebouwd is. De veranda is niet inbegrepen in de bescherming.

Ook de zuidelijke en westelijke gevels hebben een gelijkaardige vormgeving, met grote raampartijen en aluminium schrijnwerk. Maar in de plaats van de vooruitspringende inkomvolumes van de tegenoverliggende gevels zijn deze voorzien van telkens drie openslaande glasdeuren, met dubbele beglazing en aluminium schrijnwerk. Van op de zonneweide verlenen de deuren rechtstreeks toegang tot de zwembassins.

Het volledige volume wordt bekroond door één enkele overspanning, zonder tussensteunpunt. Deze gewaagde overkapping, een hypardak met een systeem van voorgespannen kabelnetwerk, is het werk van de ingenieur R. Pluys in samenwerking met de ingenieur R. Sarger. De spankabels van de overspanning worden bekleed door roestvrije staalplaten die aan de buitenzijde voorzien zijn van een isolerende laag uit schuimglas alsook van een waterdichte toplaag. De kabels zijn vastgemaakt aan de betonnen randbalken die de gevels bekronen. Aan de twee lage punten (noordwest en zuidoost) steunt het dak op twee massieven die onderling verbonden zijn door een strekstang onder het gebouw. Aan de buitenzijde kan men de massieven waarnemen als steunmuren, in het verlengde van de gevels in noordwestelijke en zuidoostelijke hoek. Verder bestaat de draagstructuur uit een licht, metalen skelet. Randbalken uit gewapend beton van 1,60 m hoog en 2,20 m breed bekronen de metalen vensterstijlen van de gevel.

GOUVERNEMENT DE LA RÉGION DE BRUXELLES-CAPITALE - BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING
CHANCELLERIE
KANSELARIJ

Grondplan:
Het hypardak valt meteen van bij het betreden van het gebouw op.
De randbalken van gewapend beton zijn over de hele binnenomtrek zichtbaar en steunen in de noordwestelijke en zuidoostelijke hoek op dubbele, driehoekige betonnen pijlers. Een opengewerkt vals plafond in rood cederhout, opgehangen aan de betonnen schil van het gebouw verleent een zekere omvang aan de centrale ruimte (de zwemhal) en in het bijzonder op het niveau van de grote inkomhall. De grote glazen schotten van de noord- en zuidwestelijke gevels laten een optimale lichtinval in de overdekte zwemhal toe. De natuurlijke helling van het terrein laat het toe om binnenin het gebouw met niveauverschillen te werken, wat het inrichten van de technische ruimtes vergemakkelijkt. Deze vertrekken, die het zonder natuurlijk licht kunnen stellen, worden onder de grond verstopt. De indeling van het gebouw is als volgt:

- Eerste niveau (hoogte 68,00): Grote inkomhall met vierkant grondplan. De twee ingangen domineren het eerste niveau met de inkomhall, de ontvangstruimte en de burelen van het personeel. De vloerbedekking bestaat uit marmeren tegels (30 x 60 cm) in grijs en licht beige tinten. Een trapje lager (hoogte 67,20) en op twee zijden van het vierkant bevindt zich een gaanderij die tevens deels dienst doet als cafetaria. Dit hoogteverschil wordt aangegeven door een borstwering in geschilderd metselwerk en bekroond door een aluminium en plexiglazen afsluiting. Deze publieke tribune steekt uit over de onderliggende ruimte met de zwembassins. Deze ruimte wordt verlevendigd door een decoratieve fries met een golfmotief in gekleurd pleisterwerk. Een trap met hefplatform voor mindervalide personen daalt vanuit de inkomhall af naar de kleedhokjes.
- Tweede niveau (hoogte 64,00): kleedhokjes, vestiaires, douches en zwembassins. De trap leidt naar de kleedhokjes. Deze bevinden zich ondergronds langsheen de twee zijden van het vierkant grondplan (noordelijke en oostelijke zijde). De trap komt uit op het punt waar de twee gangen die de kleedhokjes bedienen samenkomen. Deze ruimte wordt zenitaal verlicht door middel van de lichtschacht gelegen in de noordoostelijke hoek van de site. De twee vleugels zijn identiek: de linkervleugel is voorbehouden aan mannen, de rechtervleugel aan vrouwen De kleedhokjes geven uit op de vestiaires en vervolgens op de douches, een verplichte doorgang naar de zwembassins. De kleedhokjes, vestiaires en douches zijn niet inbegrepen in de bescherming.
  Hoofdbassin: betonnen kom met een oppervlakte van 33,33 m x 16,66 m, en met een minimale diepte van 1 tot 3 m. De diepe zone van het bassin is 6,80 m breed. De bekleding van het bassin bestaat uit keramische tegels in witte tint. Het bassin heeft zes duik- en drie springplanken.
  Kinderbad: betonnen zwemkom met een oppervlakte van 15,50 x 12,50 m, en een maximale diepte van 0,95 m. Aan weerszijden kan men telkens via twee trappen met zes treden het bassin betreden. De vloerbekleding bestaat ook hier uit keramische tegels in witte tint. Tussen en rondom de bassins bevinden zich ruime wandelstroken. Deze variëren in breedte tussen 3m20 en 5m80. De bekleding bestaat uit antislip keramische tegeltjes, hoofdzakelijk in wit-beige tint met hier en daar een kleurentoets.
- De kelderverdieping (hoogte 59,00) – technische ruimtes, funderingsblokken en de kolommen die het hoofdbassin onderstutten. De kelderverdieping is niet inbegrepen in de bescherming.

Waarde van het goed volgens de maatstaven vastgesteld in artikel 206, 1° van het Brussels Wetboek van de Ruimtelijke Ordening:

Historische, esthetische, technische en sociale waarde
Het zwembad Longchamp werd gebouwd tijdens de grote bouwgolf van publieke sportinfrastructuur die plaatsgreep aan het einde van de jaren 1960 en het begin van de jaren 1970.

Zwembaden vormen belangrijke materiële getuigen van onze sociale geschiedenis. Ze tonen, naargelang hun bouwperiode, een culturele evolutie aan van de rol die publieke baden vervullen in de samenleving. De vroegste publieke baden in het Gewest waren luxueus en voorbestemd voor de gegoede burgerij. De eerste gemeentelijke overdekte baden kwamen tot stand aan het begin van de twintigste eeuw. Deze probeerden vooral een antwoord te bieden aan de erbarmelijke hygiënische omstandigheden waar een groot deel van de bevolking in leefde. Met de algemene verbetering van de levensomstandigheden kwam bij het inrichten van publieke zwembaden in de loop der jaren de nadruk minder op het bevorderen van de volksgezondheid te liggen als wel op het sportieve en recreatieve karakter van de zwemactiviteit. Deze tendens, reeds ingezet voor de Tweede Wereldoorlog, ontwikkelde zich ten volle in de naoorlogse periode en het zwembad zou dan een bijna exclusief recreatieve functie toebedeeld krijgen. De Expo 58 bracht verder een hoop technische innovaties teweeg die ook een bepalende rol zouden spelen bij het realiseren van de naoorlogse zwemcomplexen.
Voor de nieuw op te richten zwembaden werd er uitgekeken naar een ligging buiten het stadscentrum, waarbij de infrastructuur zou kunnen profiteren van een groene omgeving. Het ideale model was een vrijstaand paviljoen met een zonneweide. Het gebouw zelf diende maximale gevelopeningen te hebben om zodanig een optimale natuurlijke verlichting van het interieur te verzekeren. De ontwerpen die aan dit model voldeden gaven meermaals blijk van architecturale kwaliteiten en technische innovatie. Het

BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING - GEWESTELIJKE OVERHEIDSDIENST BRUSSEL
KANSELARIJ
CHANCELLERIE

zwembad Longchamp vormt een emblematisch voorbeeld van deze visie. In het Brussels Gewest is het daarenboven het eerste én enige zwembad met vier volledig glazen gevels.

De site van het zwembad bevindt zich in de groene zone van de Ukkelbeek, één van de belangrijkste zijrivieren van de Zenne. Vroeger vormden de valleien van de Zenne en haar belangrijkste zijrivieren (de Woluwe, de Geleytsbeek, de Ukkelbeek, de Molenbeek, de Vogelzangbeek en de Pedebeek) een geheel aan moerasachtige gebieden. De gele iris, thans symbool van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, bloeide er rijkelijk tot de stadsuitbreiding er de omgeving grondig veranderde. In de nabije omgeving van het zwembad bevinden zich verscheidene beschermde monumenten en landschappen: Het Brugmannpark (landschap), de Zeecrabbe (landschap), de Roze Hoeve (monument en landschap), het Domein en Kasteel Paridant (landschap), het Hof ten Horen (monument), de Russisch orthodoxe Sint-Jobskerk en haar omgeving (monument en landschap), de Crabbegatweg (landschap) en het Wolvendaelpark (landschap). De groene omgeving die deels het zwembad omringt, vormt een verlengde van het Brugmannpark en loopt door tot aan de lagergelegen Roze Hoeve. In dit opzicht moet er over gewaakt worden de kwaliteit van deze omgeving te bewaren.

Het hypardak, waarvan de omvang het markantste element vormt van het hoofdvolume, leent zicht uitermate goed tot een maximale natuurlijke verlichting van een modern zwembad. Hierdoor was het mogelijk vier volledig glazen gevels op te trekken. De maximale transparantie en de lichtheid van de structuur zijn de voornaamste architecturale kenmerken van het bouwwerk. Bijkomende elementen, zoals bv. het ritme van de metalen stijlen en van de langgerekte houten latten van het vals plafond getuigen van een sobere, resoluut moderne en toch elegante vormgeving. De technische moeilijkheidsgraad van het architecturaal concept en het gebruik van aluminium, het toenmalig moderne materiaal bij uitstek, doen het bouwwerk aansluiten bij de zogenaamde hoogtechnische en technologische beweging die ontstond na de wereldtentoonstelling van 1958. De bouwkundige ingenieur verantwoordelijk voor de overkapping van het zwembad was R. Pluys, in samenwerking met de Franse ingenieur René Sarger. Deze laatste had reeds eerder het structureel principe van een dergelijke overkapping uitgewerkt, met name in het Franse paviljoen op de wereldtentoonstelling van 1958. Zover we weten is de enige vergelijkbare sportinfrastructuur met dergelijke constructie op Belgisch grondgebied die van het sportcentrum van Genk, ontworpen in 1964 door de architect Isia Isgour, die tevens de ontwerper was van het Poseidon zwembad in Sint-Lambrechts-Woluwe. De technische krachttoer en zijn zeldzaamheid zijn op zich al voldoende om hun belang ervan te onderlijnen in het Belgische architectuurlandschap.
De auteur van de decoratieve fries is onbekend, ze komt reeds voor op de plannen uit 1972, hetgeen erop wijst dat deze waarschijnlijk door de architecten zelf werd ontworpen. Op de zonneweide tenslotte staat het beeld 'Signe' (1971), van de hand van de Brusselse beeldhouwer André Willequet (1921-1998).

De latere uitbreidingen en veranderingen aangebracht aan het gebouw lijken omkeerbaar en vereisen geen al te grote reorganisatie van de ruimtelijke indeling. Het moet mogelijk zijn dit meesterwerk van de moderne architectuur in zijn oorspronkelijke, elegante en sobere vormgeving te herstellen.

Archieven
Ukkel, gemeentelijk archief stedenbouw, dossier nr 16.720 (16/06/1953)

Beknopte bibliografie
La Technique des Travaux, nr 345, januari-februari 1974, pp; 9-18
Paula Cordeiro, Jean-Marc Basyn, Teresa Patricio, *Etude des bassins de natation situés en Région Bruxelloise*, période de 1960 à aujourd'hui, 2005
Michel Provost, Van het *P.E. Janson auditorium van de ULB tot het Metrostation Erasmus, 50 jaar spanstructuren*, in *Egineering Erfgoed, 150 jaar structuurinnovatie in Brussel*, verslag van de studiedag van 7 juni 2011 georganiseerd door de VUB, de ULB en het Civa, Brussel, 2012

Gezien om te worden gevoegd bij het besluit van , 19 JUIL. 2012

De Minister-President van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering belast met Plaatselijke Besturen, Ruimtelijke Ordening, Monumenten en Landschappen, Stadsvernieuwing, Huisvesting, Openbare Netheid, Ontwikkelingssamenwerking en Gewestelijke Statistiek

Copie certifiée conforme
Voor eensluidend afschrift
Chancellerie
Julien Compernol
Kanselarij 20 JUIL. 2012

GOUVERNEMENT DE LA RÉGION BRUXELLES-CAPITALE - BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING
CHANCELLERIE
KANSELARIJ

BIJLAGE II VAN HET BESLUIT VAN DE BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING TOT BESCHERMING ALS MONUMENT VAN BEPAALDE DELEN VAN HET ZWEMBAD LONGCHAMP GELEGEN DE FRESQUARE 1 TE UKKEL

ANNEXE II A L'ARRETE DU GOUVERNEMENT DE LA REGION DE BRUXELLES-CAPITALE CLASSANT COMME MONUMENT CERTAINES PARTIES DE LA PISCINE LONGCHAMP SISE SQUARE DE FRE 1 A UCCLE

AFBAKENING VAN HET GOED EN VAN DE VRIJWARINGSZONE

DELIMITATION DU BIEN ET DE LA ZONE DE PROTECTION

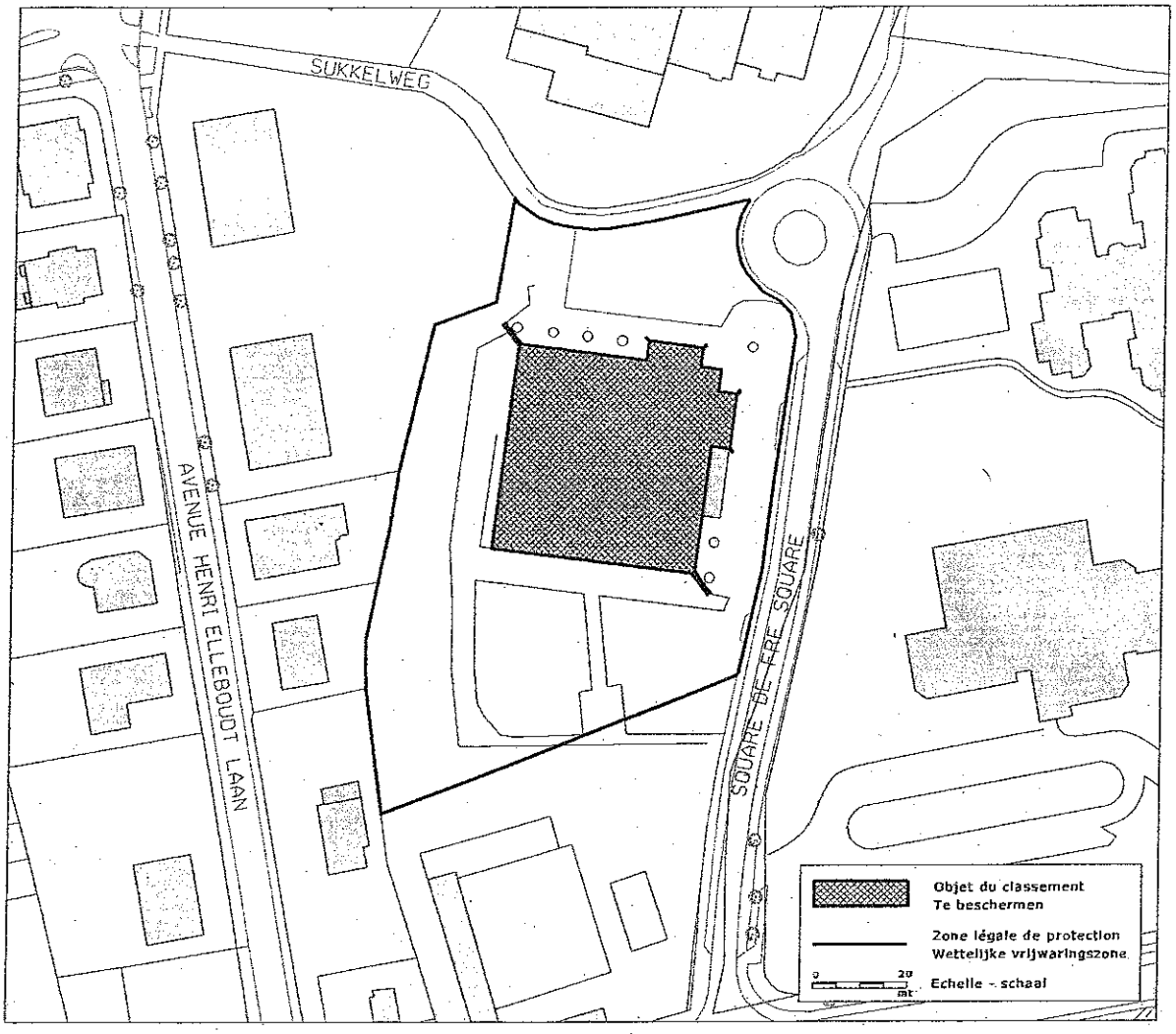

Gezien om te worden gevoegd bij het besluit van
19 JUIL. 2012

Vu pour être annexé à l'arrêté du
19 JUIL. 2012

De Minister-President van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering belast met Plaatselijke Besturen, Ruimtelijke Ordening, Monumenten en Landschappen, Openbare Netheid en Ontwikkelingssamenwerking, en Gewestelijke Statistiek,

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale chargé des Pouvoirs locaux, de l'Aménagement du Territoire, des Monuments et Sites, de la Propreté publique et de la Coopération au développement et de la Statistique régionale,

GOUVERNEMENT DE LA REGION BRUXELLES-CAPITALE - BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING
CHANCELLERIE
Charles PICQUE
KANSELARIJ

Copie certifiée conforme
Voor eensluidend afschrift
Chancellerie
Julien Compernol
Kanselarij
20 JUIL. 2012

BIJLAGE IIIa VAN HET BESLUIT VAN DE BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING TOT BESCHERMING ALS MONUMENT VAN BEPAALDE DELEN VAN HET ZWEMBAD LONGCHAMP GELEGEN DE FRESQUARE 1 TE UKKEL

ANNEXE IIIa A L'ARRETE DU GOUVERNEMENT DE LA REGION DE BRUXELLES-CAPITALE CLASSANT COMME MONUMENT CERTAINES PARTIES DE LA PISCINE LONGCHAMP SISE SQUARE DE FRE 1 A UCCLE

AFBAKENING VAN DE BESCHERMDE DELEN

DELIMITATION DES PARTIES CLASSEES

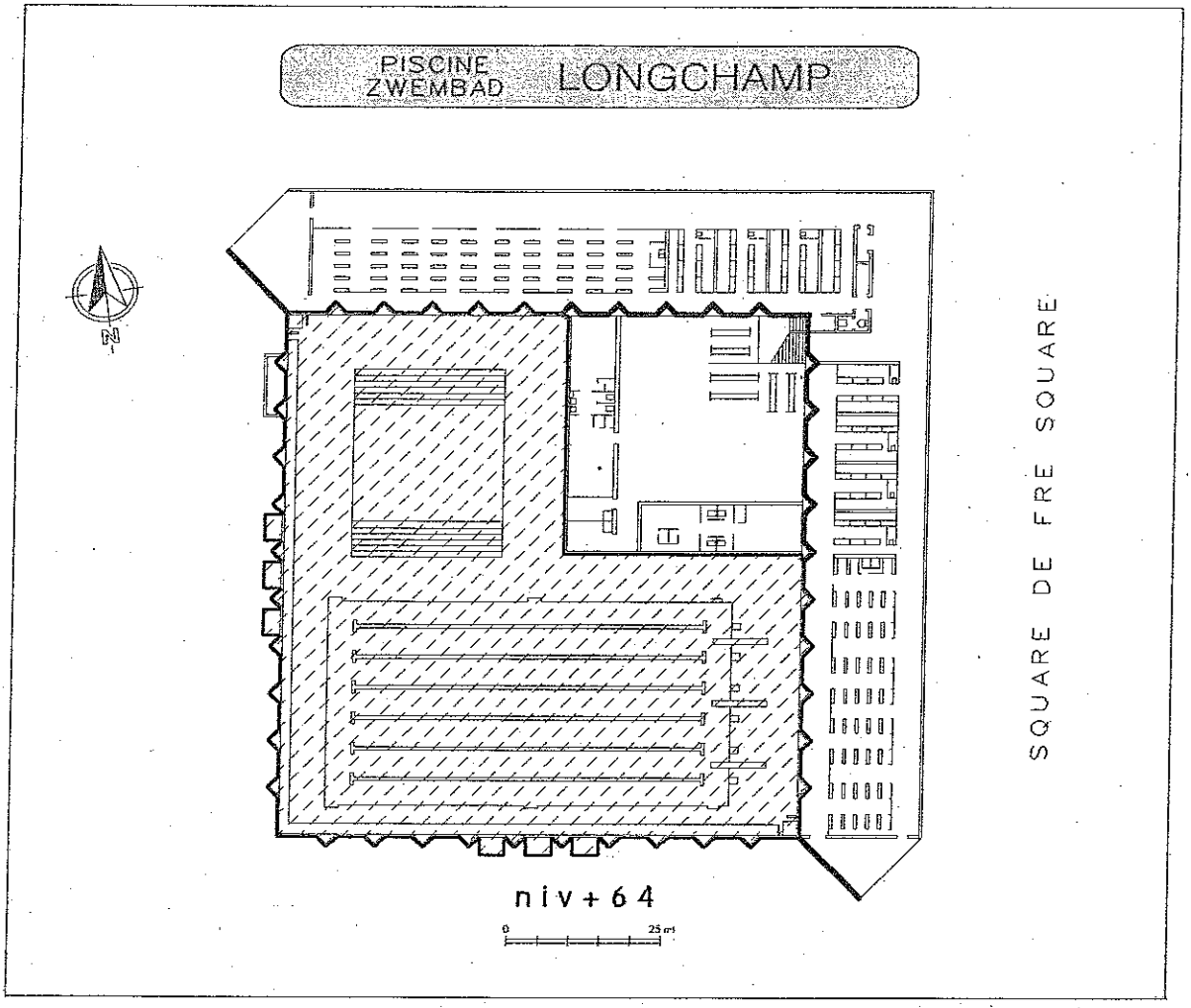

Gezien om te worden gevoegd bij het besluit van

19 JUIL. 2012

De Minister-President van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering belast met Plaatselijke Besturen, Ruimtelijke Ordening, Monumenten en Landschappen, Openbare Netheid en Ontwikkelingssamenwerking, en Gewestelijke Statistiek,

Vu pour être annexé à l'arrêté du

19 JUIL. 2012

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale chargé des Pouvoirs locaux, de l'Aménagement du Territoire, des Monuments et Sites, de la Propreté publique et de la Coopération au développement et de la Statistique régionale,

Charles PICQUE

Copie certifiée conforme
Voor eensluidend afschrift
Chancellerie
Julien Compernol
Kanselarij
20 JUIL. 2012

GOUVERNEMENT DE LA RÉGION BRUXELLES-CAPITALE - BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING
CHANCELLERIE
KANSELARIJ

BIJLAGE IIIb VAN HET BESLUIT VAN DE BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING TOT BESCHERMING ALS MONUMENT VAN BEPAALDE DELEN VAN HET ZWEMBAD LONGCHAMP GELEGEN DE FRESQUARE 1 TE UKKEL

ANNEXE IIIb A L'ARRETE DU GOUVERNEMENT DE LA REGION DE BRUXELLES-CAPITALE CLASSANT COMME MONUMENT CERTAINES PARTIES DE LA PISCINE LONGCHAMP SISE SQUARE DE FRE 1 A UCCLE

AFBAKENING VAN DE BESCHERMDE DELEN

DELIMITATION DES PARTIES CLASSEES

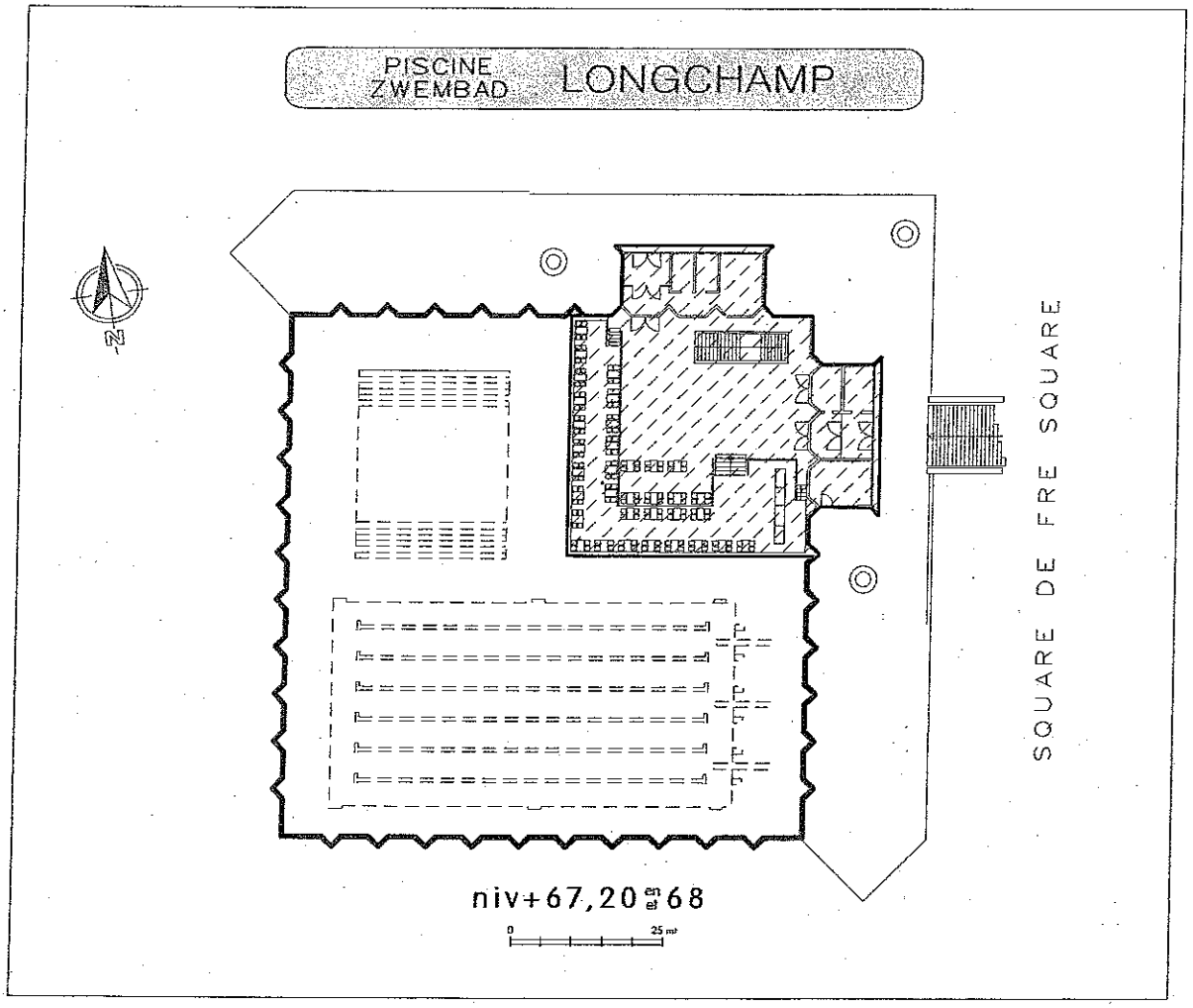

Gezien om te worden gevoegd bij het besluit van
19 JUIL. 2012

De Minister-President van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering belast met Plaatselijke Besturen, Ruimtelijke Ordening, Monumenten en Landschappen, Openbare Netheid en Ontwikkelingssamenwerking, en Gewestelijke Statistiek,

Vu pour être annexé à l'arrêté du
19 JUIL. 2012

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale chargé des Pouvoirs locaux, de l'Aménagement du Territoire, des Monuments et Sites, de la Propreté publique et de la Coopération au développement et de la Statistique régionale,

GOUVERNEMENT DE LA REGION BRUXELLES-CAPITALE - BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING
CHANCELLERIE
KANSELARIJ
Charles PICQUE

Copie certifiée conforme
Voor eensluidend afschrift
Chancellerie
Julien Compernol
Kanselarij
20 JUIL. 2012